

Reszegi László – Juhász Péter: A vállalati teljesítmény nyomában / Nem csak tulajdonosoknak és menedzsereknek! Budapest, Alinea Kiadó, 2014.

Társadalmunk válságtól, illetve annak utóhatásaitól terhelt időszakának talán egyik legfontosabb kérdése a gazdasági stabilitás, a növekedés elősegítése, amelyek közgazdászokat növekedési modellek létrehozására ösztönöztek, gazdaságpolitikuskokat diszkrecionális politikai eszközök és strukturális változások révén történő útkeresésre. E kérdésben adhat útmutatót Reszegi László és Juhász Péter könyve, melynek relevanciáját a témán kívül a szerzők személye is biztosítja, hiszen mindketten kiismerik magukat a gazdasági élet és a közgazdasági elméletek útvesztőiben.

A könyv nem makrogazdasági statisztikákon, hanem vállalati pénzügyi kimutatások és adatok elemzésén alapul, a vállalati teljesítmény vizsgálatának újszerű megközelítését adva. Az elemzés a gazdasági siker kulcs tényezőit, az exportorientált cégek sajátosságait és a tipikus vállalatcsoportokat egy, a magyar gazdaság szinte teljes egészét lefedő mintán igyekszik azonosítani. A könyv hozzájárulhat a magyar gazdaság megerősödését szolgáló vállalati ösztönző program kidolgozásához, segíthet a vállalatvezetőknek cégük teljesítményének jellemzésére, lehetőségeik értékelésére.

A könyv 7 fejezetben tárgyalja a vállalati sikeresség tényezőit egy növekedésen, tökehatékonyságon és termelékenységen alapuló modellben. A szerzők az első fejezetben a teljesítményre ható tényezőket veszik sorra és a vállalatok közötti differenciák lehetséges okait vázolják fel, a második fejezetben a nemzetköziesedés tárgykörét részletezik, míg a harmadik fejezetben a vizsgált vállalatokat mutatják be. A következő három fejezetben tökehatékonyság, tulajdonos és teljes tényezőtermelékenység alapján képzett klaszterekbe sorolják és elemzik a cégeket. A hetedik fejezetben javaslatokat fogalmaznak meg a vállalat tulajdonosai, menedzserei és a gazdaságpolitika meghatározói számára.

Az *első fejezetben* a tulajdonosi háttérrel, a menedzsment színvonalát és az integráció fokát jelölik meg a szerzők, mint teljesítménydeterminánsokat, továbbá bevezetik a piaci struktúrát és a vállalatok pozícióját meghatározó dualitás és arbitrázs fogalmát. Dualitás megléte esetén a fejlett technika és a magas termelékenység a külföldi tulajdonú cégektől nem gyűrűzik át a magyar tulajdonba lévő cégekhez. Az arbitrázs származhat költségen vagy szabályozáson alapuló előnyből a külföldi tőkebefektetők számára. E hátrányok csökkenthetőek a menedzsment színvonalának emelésével, az integrálódás mélyítésével.

A *második fejezetben* az exportpiacra lépést tárgyalják a szerzők. A piacok nyitottságának komparatív előnyeit közgazdasági elméletek is bizonyították. A vállalatok esetében kérdés az exportpiacra lépés hasznainak és hátrányainak időbeli alakulása. Pozitívumként említhető a többlettudás, a termelékenységi többlet, a válságnak való jobb ellenállás és a javuló hatékonyság, melyet az intenzív, haszonkulcsot csökkentő, alacsonyabb jövedelmezőségi szintet eredményező verseny kényszerít ki. Az exportpiacra lépést elősegítheti a munkaerő képzettségének magas szintje, mely megfelelő marketingstratégiával kiegészülve versenyelőnyt jelenthet. Kedvező induló feltétel az exportpiacra lépésnél a nagyobb vállalati méret, a hatékony működés és a diverzifikált piaci jelenlét.

A *harmadik fejezetben* a cégek teljesítménydeterminánsait és a cégek közötti különbségeket tárgyalják a szerzők. Vizsgálják, hogy a vállalatok közötti különbségeket okozhatja-e a vállalati méret, a régióhoz, ágazathoz való tartozás, az exportintenzitás, illetve a válságra adott válasz. A vállalatok belpiaci helyzetét a belső kereslet visszaesése, az infláció miatti reálérték csökkenés és az adópolitika határozta meg. A cégek egy részét a belföldi piac visszaesése intenzívebb exportpiaci tevékenységre, gyorsabb növekedésre, jobb allokációs és intenzívebb beruházási hatékonyságra sarkallta, vagy tőkekivonásra, beruházások elhalasztására és létszámcsökkentésre. Külépvé a vállalati szintű vizsgálatokból régiós és ágazati hatásokat térképeznek fel a szerzők. Arra keresik a választ, hogy az árbevétel és az exporthányadot befolyásolja-e olyan régiós tényezők, mint a bérszínvonal, a munkaerő kínálata, társadalmi és gazdasági tényezők, iparági tradíciók és a helyi egyetemi képzés.

A *következő három fejezetben* a szerzők a vállalatokat tökehatékonysági, tulajdonosi és teljes tényezőtermelékenységi klaszterekbe sorolva elemzik. A vállalatok tevékenységét alapvetően meghatározza az alkalmazott munkaerő képzettsége, bérszintje, a beruházás jellege (pótló, bővítő, konzervatív, intenzív, korszerűsítő) alapján kialakult technikai felszereltség és annak kapacitáskihasználtsága. Fontos kérdés a jövedelmezőség miatt a célipiacon lévő versenyintenzitás, az optimális tőkestruktúra kialakítása, amely a kívánt tökehatékonysággal együtt versenyelőnyt és növekedést biztosíthat. A szerzők hangsúlyozzák, hogy a mintában lévő cégekre a saját tőkével való túlfinanszírozás a jellemző, és lehetőségük lenne külső forrás bevonására, amely

a jövedelmezőség és termelékenység függ-e a tulajdonos típusától, a regionális vagy iparági hovatarozástól. A vizsgálatok szerint a tulajdonos típusa nem, hanem a menedzsmentben rejlő képzettség, képességek szerint adódhatnak differenciák a termelékenységben, továbbá a külföldi többségi tulajdonú vállalatoknál a tőkeszerkezetben jelentkezhetnek különbségek a tulajdonosi hitelek és a kapcsolt vállalkozások szállítói hitelei nyomán. A tőkehatékonyágban mutatkozik különbség azon ágazatok javára, amelyek innovatívák és jó növekedési kilátásokkal rendelkeznek.

A szerzők a *hetedik fejezetben* javaslatokat fogalmaznak meg a vállalatok és a gazdaságpolitika számára. A növekedés szempontjából a legfontosabb feladatok a menedzsment számára az exportpiacra lépés, a tőkehatékonyág és a termékminőség javítása, a hatékonyságot biztosító munkaszervezés, a piaci változásokra adott válaszok, a hazai és külföldi piacok ismerete révén. A szerzők vallják, hogy az exportpiacra lépés feltételeinek megteremtése a vállalatok feladata. A menedzsment feladata továbbá a megfelelő tőkeszerkezet és tőkehatékonyág megteremtése, amelyet célszerű az iparág vezető vállalatának gyakorlata alapján meghatározni. A szerzők ezen felül javasolják a több piacon való jelenléte, a beszállítóktól, vevőktől való tanulás szerepének felértékelését az innovációs folyamatban és banki partnerek keresését. A szerzők a gazdaságpolitika kialakítása során hangsúlyozzák a vállalatok különbözőségét figyelembe vevő differenciált gazdaságpolitika megalkotását. A magyar kézben lévő cégek esetén a finanszírozási környezet, a kockázatvállalás erősítése lenne cél a tőkepiac fejlesztésével és a kockázati-tőke-befektetések ösztönzésével, továbbá megfelelő verseny- és árfolyam-politika létrehozása és az innováció ösztönzése. A külföldi cégeknél törekedni kell a megfelelő gazdasági klíma, adóztatás és magas munkaerő képzettség biztosítására.

Zárszóként további kutatási perspektívákat jelölnek meg a szerzők, mint például a gazdasági dualitás vizsgálata, a vállalati szektor termelékenységnövekedésének kérdésköre, a magyar vállalati szektor nemzetközi integráltságának növelése és a globalizáció hatása a szabályozói, befektetés-ösztönzési és adóztatási politikákra.

Varga Eszter
Pécsi Tudományegyetem